

Kocsis Csaba

Az új folyómeder ára

Karcagon öt vásárt tartottak egy évben. A júniusi volt a harmadik ebben az esztendőben. A hajnali derengésben lassan láthatóvá váltak a szélmalom nagy lapátjai. Sólyom János nem akart korán menni, de a daru még a szürkületben fellármázta a házat. „Ő tudja, mit látott” – gondolta, és ellátta a jószágokat. Nádudvaron híres darvászok élnek, de az ő fia is járja a rétet, hiszen a nagyapjával vigyázzák a nyáját kora tavasztól késő őszig. A darvak már alig költenek, mióta kevesebb a víz a határban. Mondta is a fia, mikor hazavitt két tojást:

– Becsülje meg, édesapám, mert lehet, hogy jövőre már nem találok fészket a morotván.

A kotló kiköltötte, de csak az egyik maradt meg. Jobb házőrző lett, mint a kutya, mert nem zargatta a tyúkokat. A fiainak pedig mindig összegyűjtötte az elhullott szép tollakat.

„Ők tudják, mit érnek!” – mosolygott magában, és a gyepelőszárral indulásra ösztökölte a lovait. Az ostort ritkán használta. Akkor is csak a legyeket űzte el a lovakról.

„Minden út véget ér egyszer” – gondolta –, még akkor is, ha nem sietteti. Nem bánja, ha nem adja el a két lovát meg a szekerét. Már nagy a nyüzsgés, a tülekedés a forgatagban. Az alkalmi vásárolók a földön árusítanak, nem futotta nekik sátorra. A földre terített ponyvára pakolták a portékájukat, úgy alkudoznak a vevőkkel. A mozgóárus

harsogva kínálja a rudakra húzott pereceit. A korcsmák körül zajlik az élet, két keresztbe tett bot körül járják a táncukat a legények a sikeres vásár után. Még mindig jobb így, mintha fegyvernek használnák. Aki verni akar, könnyen talál botra! Nincs két egyforma bot, mert mindegyik juhász önmagához méri. A letámasztott bot végén összekulcsolja a kezét, ráhelyezi az állát és úgy néz a távolba, mintha csak a tekintetét akarná pihentetni. A lacikonyhából kiszökik a frissen sült húsok illata. A bográcsban racka rotyog, azt itt mindenki szereti. Az öregek úgyszemennének az „újfajta” birkából. Sólyom János szívesen megállna egy pillanatra, pedig jól bereggelizett és a tarisznyája is tömve van.

A vásári zenekar már próbál, elnyomja még a duda hangját is. A disznók rőfögnek, a tehenek bögnék. A kakasok kukorékolnak, a tyúkok és a jércék kárálnak, a libák gágognak, a rucák hápognak. Itt nincs lúd, csak liba, nincs réce, kacsa, csak ruca. A kétlábúak közül azonban az emberek a leghangosabbak. Perlekednek, fogadkoznak, átkozódnak, hálálkodnak. Lovat alig látni, a java már reggel gazdát cserélt. Sólyom János lovai ott árválkodnak a sor végén, a szekér mellett. Ott, ahol senki se szeret árulni. Ott, ahol kevés érdeklődő fordul meg.

Egy alacsony, mokány kunnak mégis feltűnt a későn érkező:

– Fakószekér, kenderhám, mind a kettő rossz szerszám – veti oda köszönés helyett.

– Nem vaszat nélkül való az én szerkerem, van ebben anyag! – ellenkezik az öreg. – Elég lenne két kocsira is.

– Gyalog nem jutok vele messze! – élcelődik a kis mokány, napbarnított ember, de látszott, mikor a lovakhoz ért, hogy tud velük bánni. – A két ló ráadás?

– Ha szüksége van rá, olcsón megszámítom!

Nagyon jó árat mondott. A mokány kun el se akarta hinni, de azért alkudni próbált.

– Ne fáradjon, nem muszájból adom. Csak a két szeme legyen rajtuk! Ne maradjon el az itatás, és ne verje őket, mert az sohasem vezet jóra.

– Ha ennyire félti őket, mért akarja eladni?

– Belefáradtam a munkába. Csak vigyen ki az állomásra!

– Azt hittem, vesz magának másikat!

– Kell a pénz a fiaimnak... Az egyik földre éhezik, de nem tudom, kitől örökölte. Minden felmenőm juhász volt. Erdélyből jöttek több mint kétszáz évvel ezelőtt.

– Akkor mit keres a bakon?

– Hároméves voltam, amikor meghalt nagyapám. Neki még volt lova, de erről már halvány emlékképem sincs. Nekünk nem volt lovunk, de mindig is szerettem volna. Mikor megházasodtam, úgy döntöttem, eljött az ideje, hogy megvalósítsam az álmom.

– Vett lovat?

– Nem azonnal. A ház végében tüsténkedtem, mikor megérkezett apám. „Mit csinálsz?” – kérdezte. „Jászlat” – mondtam neki úgy, hogy közben

folytattam a munkát. Nem szólt egy szót se. Beállt segíteni. Másnap hozott egy kis takarmányt, hogy legyen mit enni a jószágoknak. Ő a számárra esküdött, én meg a lóra. A nagyobbik fiamat maga mellé vette, alighogy elhagyta az elemet. Bolondult az öregért, én meg hagytam. Most is van szamaruk. Tudja, mit ordít?

– Tudom!

– Azt is, hogy miért?

– Ha elmeséli, megveszem a lovakat! Ha nem, akkor is!

– Valamikor Bakonszegnél – még a folyószabályozás előtt – eskü alatt vallotta egy parasztember, hogy látta folyjni a Berettyót. Valóban ott volt a víz a legtisztább, oda jártak inni a lovak. Egyszer egy szamár is bemerészkedett a vízbe. Megborzongott, olyan hideg volt. Elordította magát, hogy: ÍÍÍÍ... Aztán hátranézett és meglátta, hogy mit cipel a lába közt. Ezen meg elámult, és azt mondta: ÁÁÁÁ... Nagyon jól érezte magát a vízben, és utána már csak ezt hajtogatta: IÁ, IÁ, IÁ...

– Nagy kópé maga, öreg! Csapjon a tenyerembe, ha nem gondolta meg magát!

– Olyannak néz? Itt a kezem, nem disznóláb, de az árban benne van a fuvar is!

– Nem hagyom, hogy gyalog menjen! Ha most lekési a vonatot, délutánig csak a lábát lóbázza az indóháznál.

A szekéren aztán megcsendesedett Súlyom János. Mikor leszállt az állomásnál, még meghagyta az új gazdának:

– Úgy számolja, egy kis boglya réti széna elég egy lónak egy hónapig, ezt naponta egészítse ki egy liter szemes takarmánnyal: tengerivel és zabbal. Ha megfogadja, nem lesz gondja!

– Ne féljen, bátyám! Míg el nem vittek katonának, az istállóban laktam. Még a lovak gondolatát is tudom. Jó sorsuk lesz nálam! A szamarakat meg meghagyom a fiának! – tette hozzá nevetve, és a lovak közé csapott.

Sólyom János megváltotta a jegyét Ladányig. Jól döntött, hogy a korábbi vonatot választotta. Minden kupéban volt hely. Helyet foglalt, kényelmesen elhelyezkedett és leoldotta övéről a pásztorkészséget.

„Acél, kova, tapló, százforintos bankó” – dúdolta közben az apjától tanult dalocskát.

Lassú mozdulatokkal, ráérősen tömködté pipáját. Körülnézett, nem zavar-e valakit. Itt a harmadik osztályon nem tiltotta senki és semmi, hogy a vágott dohány ezüstje felhóvé váljon és szétterüljön a vasúti kocsi olajos szagú légtérében.

„Gyufával mindenki tud tüzet gyújtani, de én már csak így tanultam” – gondolta.

Tüzet csiholt és megszívta a pipáját. Elégedetten dőlt hátra. Harminc esztendővel ezelőtt megfogadta, ha felhagy a fuvarozással, vonatra száll. A mozdony lassan indult meg. Prüszkölt, fújtatott, de aztán megemberelte magát. A síp éles hangja belehasított a levegőbe. A fekete monstrum egyenletes dohogással nekilódult a Ladány felé futó vaspályának.

A melléte ülő megszólította:

– Aztán hogy vannak errefelé?

Az öreg végigmérte:

– Jól! – vetette oda.

Elfordította a fejét. Tekintete belekapaszkodott a tájba. A másik újra próbálkozott:

– Bővebben?

– Nem jól! – válaszolta az öreg.

Megszívta a pipáját. Elege volt a társalgásból. Tekintete a régen látott vidéket pásztázta. Ismerte a vasúti pálya minden szegletét. Tizenkét őr-szék követi egymást ezen a szakaszon. Egyszerű fabódék, ahol a pályaőrök meghúzzhatják magukat, ha nyakuk közé vág az eső. A halálra ítélt mocsár ereiben még mindig csordogált valami. Tizenegy fahidat vertek le ezért, hogy alul és felül is minden menjen a maga útján. A vonat a síneken, a víz az egyre szűkülő medrében. Mert mocsár volt itt évszázadokon keresztül. A Sárrét peremén birkózott a kun és az egyszerű magyar nép a tájjal, amely sokszor megrövidítette, de el is tartotta őket.

„Mit akartok, fiam – hallotta apját ismét –, megöliték a vidéket?!”

„Megfizetnek, apám, jól fizetnek!”

Elcsendesedett az öreg, de azért tovább dohogott:

„Kivirágzik a szik, ha elviszitek a vizet. Megbüntet az Isten, ha a Berettyó nem Bucsa alatt fordul a Körösnek!”

Az öreg Sólyomnak nem lett igaza. A frissen szántott földet kiszárították a szelek, ujjnyi repedések sóhajtottak a tovatűnő vizek után. A szik nem virágzott. Még nem. Már évek óta nem dolgozott a vasúttársaságnak, mikor Bodoki Károly vízimérnök megkereste:

– Magát ajánlották, János bátyám!

– Aztán mire?!

– Engem kellene fuvaroznia a Berettyó mentén. Bakonszeg és Bucsa között.

– Apám azt mondta, megbüntet az Isten, ha a Berettyó nem Bucsa alatt fordul a Körösnek!

– Fél? – kérdezte a mérnök és megigazította a kalapját.

– Nem, engem már megbüntetett a Mindenható! – tolt a kucsmát feljebb

a homlokán az öreg. – Az egyik fiam vízbe veszett, mikor a vasutat építettük. Most máson a sor. És maga? Maga nem fél?

– A jóakarátú embereknek feladatuk van a világban.

– Úgy legyen, mérnök úr! Csak aztán meg ne bánja!

Bodoki Károly nem bánta meg, de nem érte meg, hogy az új medrében lássa folyni a Berettyót. Mert az a folyó, amelyik a Réz-hegységben ered, már nem itt folyik, csak a holtága kanyarog Nagyrábé alatt.

A vonat nagyot zökkent. Sólyom János újra a jelenben találta magát. A negyedik híd a „legvizesebb” napokat juttatta eszébe. Már csak néhány kilométer választotta el a két töltést egymástól, mikor a tavasi esőktől és a hirtelen olvadáستól megduzzadtak a visszahúzódó erek, és az erős szél hullámokat korbácsolt a nyugodt víztükrön. A víznyelvek belenyaltak a töltésbe, a mérnökök eleinte tehetetlenül szemléltek az áradást. Sok vesszőt hozattak, ami megvédte a földet az egyre erősödő hullámoktól. Ezzel még elbírtak volna, de jött a Tisza! Ami kicsordult belőle,

végigvágatott a Hortobágyon. El akart futni Karcag és Ladány között, ahogy eddig tette.

Most sem tudta útját állni az ember. Hatalmas darabokat szakított ki az épülő vasúti töltésből. Sólyom János a legkisebb fiával szállította a földet a töltés helyreállításához. Nem bánták, hogy a víz kipróbálta az erejét. Annyit fordultak, hogy összegyűlt a kerestetből egy új házra való. Aztán megtörtént a baj. A felesége akkor fogadta meg, sohasem ül fel a vonatra. A Karcagtól számított hetedik hídon jártak. A harminchat öl hosszúságú átjáróhoz Ladányból hozták a gerendákat. Már rakodtak, mikor Karcag felől feltűnt a közúzalékot szállító tehervonat. A nagy munkában meglepedeztek arról, hogy az új ló most van itt először. A figyelmeztető sípjeltől megbokrosodott a kanca. A fiatal legény hiába fogta a gyeplőt. A lovak felágaskodtak és nekiindultak a víznek. Sólyom János még le tudott ugrani a megbillenő szekérről, de a fia ottmaradt. Nem ő volt az első, aki meghalt ezen a rövid szakaszon. Sokszor írták a ladányi parókián az idegen nevek mellé, hogy „vízbeholt”.

Balance 1

Balance 2